

Økonomi- og indenrigsminister Margrethe Vestagers talepapir

Det talte ord gælder

Anledning: Åbent samråd i Udvalget for Landdistrikter og Øer

Tid og sted: Kl.10.00-11.30 onsdag d. 21. august 2013

[Indledning]

Tak for muligheden for at gøre rede for regeringens holdning til ø-kommunernes økonomiske forhold.

Jeg vil gerne give en samlet besvarelse af de stillede spørgsmål.

[Spm. U - Kommunernes økonomiske rammevilkår]

Der bliver bl.a. spurgt til ø-kommunernes økonomiske rammevilkår og de aktuelle udfordringer som f.eks. befolkningsudvikling og vilkår for udvikling af erhverv.

Udfordringer som ø-kommunerne deler med en række andre kommuner.

Ø-kommunerne er på den ene side almindelige kommuner med de samme opgaver som alle andre kommuner i landet. På den anden side er de specielle i kraft af deres beliggenhed på en ø og deres størrelse.

Ø-beligheden medfører nogle særlige økonomiske vilkår – specielt i form af udgifter til drift af færger. Og med de lavere befolkningstal – sammenlignet med landets øvrige kommuner – kan det også være vanskeligere at opnå stordriftsfordele.

Der er tale om særlige forhold for netop disse kommuner. Derfor ydes der også fra statens side et særligt ø-tilskud til Ærø, Samsø og Læsø. Det vil jeg vende tilbage til senere.

Ud over det særlige ø-tilskud indgår ø-kommunerne i det generelle udligningssystem på lige fod med alle andre kommuner.

Udligningssystemet sigter mod at skabe nogenlunde ligelige økonomiske vilkår for alle landets kommuner. I udligningssystemet tages der højde for forskelle i kommunernes beskatningsgrundlag og forskelle i udgiftspresset som følge af befolkningens alderssammensætning og forskelle i den sociale struktur.

Ø-kommunerne er præget af befolkningstilbagegang og som følge heraf en forholdsvis høj andel af ældre. Uanset at de 65 årige i dag har flere ressourcer, så medfører det øgede udgifter. Men det er netop forhold, som der tages hensyn til i udligningssystemet.

Det vil sige, at disse kommuner i vidt omfang bliver kompenseret for udgiftspresset som følge af den høje andel af ældre og befolkningstilbagegangen.

På dette punkt kan ø-kommunerne sammenlignes med en række andre land- og yderkommuner, som også oplever befolkningstilbagegang og en stigende andel af ældre.

Jeg vil i øvrigt bemærke, at regeringen i 2012 sammen med Enhedslisten gennemførte en justering af udligningen, som bl.a. medførte, at der fra 2013 overføres ca. 400 mio. kr. yderligere til landets land- og yderkommuner.

Det medførte også en gevinst for to ud af de tre ø-kommuner. Ærø vandt ca. 4,3 mio. kr. og Samsø ca. 2,7 mio. kr. Læsø tabte ca. 1,1 mio. kr., men Læsø er fortsat den af ø-kommunerne, der modtager det største tilskud pr. indbygger.

Det, at ø-kommunerne har en befolkningsmæssig og social struktur, som indebærer et udgiftspres over landsgennemsnittet, bliver der altså kompenseret for gennem udligningssystemet. Ø-kommunerne er faktisk blandt de kommuner i landet, der modtager det højeste tilskud pr. indbygger, og det er også sådan det skal være.

Generelt sigter tilskuds- og udligningssystemet mod at opretholde en situation, hvor ø-kommunerne har mulighed for at tilbyde borgerne kommunale serviceydelser som f.eks. børnepasning, skoler, ældreomsorg mv. på samme niveau som landets øvrige kommuner. Det sker på to måder:

For det første kompenseres kommunerne gennem det generelle udligningssystem for udgiftspreset som lige beskrevet.

For det andet ydes der et særligt ø-tilskud, som kompenserer kommunerne for det særlige udgiftspres som følge af ø-beliggenheden.

[Nærmere om ø-tilskuddet]

Størrelsen og fordelingen af det nuværende ø-tilskud blev fastlagt i 2008 under den daværende regering - i samarbejde med ø-kommunerne Ærø, Samsø og Læsø.

Tilskuddet er dels en sammenlægning af de tilskud til færgedrift og tilskud til støtte af unge under uddannelse, som staten overtog fra de tidligere amter. Og dels en permanentgørelse af de statslige særtilskud som ø-kommunerne tidligere ansøgte om hvert år. Det var en rigtig fornuftig disposition.

I alt udgør ø-tilskuddet 77,6 mio. kr. i 2013, og det er dermed ikke et ubetydeligt tilskud, som ø-kommunerne årligt modtager i supplement til det generelle udligningssystem.

Det bringer mig videre til samrådets spørgsmål (X) vedr. rapporten om færgedriften til de tre øer.

[Spm. X – Kommentarer til rapporten om færgedriften til de tre øer]

Rapporten beskriver, at ø-kommunerne er udfordret af vigende befolkningstal, og at særligt de stigende oliepriser har forøget omkostningerne ved færgedriften.

Rapporten fortæller også, at der er udviklingsmuligheder for øerne. Branding af "ø-livet" og markedsføring af lokale produkter kan bidrage positivt til udviklingen for turisme og erhverv på øerne.

Færgetransporten beskrives i rapporten som en barriere for øernes udviklingsmuligheder.

Rapporten foreslår for det første, at der skaffes finansiering til, at øboerne kan sejle gratis med færgerne. Og for det andet - at der skaffes finansiering til gennemførelse af et "landevejsprincip".

"Landevejsprincippet" dækker over en teknisk beregningsmodel, som sidestiller omkostningerne ved færgetransport med transport på landevejene.

I praksis betyder det, at man sænker færgetaksterne, så det koster det samme at sejle en kilometer – som udgifterne til benzin og afskrivninger ved at køre en kilometer på en landevej.

Rapporten har som eksempel, at der skal betales 3,80 kr. pr sejlet kilometer for en personbil inkl. fører.

Beregningerne i rapporten opgør, at gratis transport til øboerne vil koste 36 mio. kr. at gennemføre, og at indførelse af "landevejsprincippet" vil koste 85 mio. kr. at gennemføre.

Rapporten er interessant læsning. Men fremstår også – helt legitimt – som et indlæg fra de tre ø-kommuner.

Det leder mig over til besvarelsen af samrådets spørgsmål V og W, om behovet for forøgelse af statens tilskud.

[Spm. V og W besvares under et – behov for øget statsligt tilskud]

Jeg tilkendegav i et svar til kommunaludvalget før sommer, at regeringen ikke har planer om at ændre på den nuværende tilskudsordning eller forøge tilskuddet til de tre ø-kommuner. Det er fortsat regeringens politik.

Som begrundelse for ønsket om øget statsligt tilskud fremhæver rapporten, at prisen på brændstof og udgiften til løn til mandskabet på færgerne er steget mere end den generelle pris- og lønindikator, som statens tilskud reguleres med.

Jeg vil her godt henlede opmærksomheden på, at de tre ø-kommuner, jf. bilag 173, har fremsendt oplysninger til udvalget, hvor størrelsen af de samlede kommunale tilskud til færgedriften fremgår.

Tallene er ikke fuldt sammenlignelige, da der bl.a. indgår både regnskabstal for 2012 og budgettal fra Samsø Kommunes kontrolbud på ruten til Jylland.

Tallene kan dog give et indtryk af niveauet for de kommunale tilskud til færgedriften. Ifølge kommunernes egne oplysninger ligger det på ca. 50 mio. kr. i runde tal.

Som nævnt udgør alene det særlig ø-tilskud i år 77,6 mio. kr.

Så selvom tilskuddet ikke er øremærket færgerne – så bidrager det til at give et økonomisk rum, hvor også forskellige prisudsving bør kunne håndteres.

I forhold til ø-kommunernes ønsker om gratis transport til øboerne og nedsættelse af færgetaksterne til "landevejsniveau", er det løsninger, der stiller krav om en markant forøgelse af ø-tilskuddet

fra statens side. Henholdsvis 36 mio. kr. og 85 mio. kr., hvis rapportens beregninger anvendes.

Det er der simpelthen ikke økonomisk mulighed for at realisere p.t.

Men, som det er fremgået af min besvarelse, bliver der også allerede ydet en velbegrundet og betydelig økonomisk støtte til ø-kommunerne.

Jeg anerkender fuldt ud diskussionen om øernes vilkår, men samlet set er det regeringens opfattelse, at indretningen af det generelle udligningssystem og statens særlige tilskud til ø-kommunerne giver ø-kommunerne rimelige økonomiske vilkår at agere på.